

МЕДИЧНА ОСВІТА

© Мельник Н. С.

УДК 378. 147+616. 314

Мельник Н. С.

ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ KEYС-МЕТОДУ НАВЧАННЯ НА КАФЕДРІ ТЕРАПЕВТИЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ ІФНМУ ПРИ ВИВЧЕННІ РОЗДІЛУ

«ЗАХВОРЮВАННЯ ТКАНИН ПАРОДОНТА»

ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет»

(м. Івано-Франківськ)

Вступ. Передумовою докорінних змін у системі медичної освіти, у тому числі стоматологічної, є входження України у Болонський процес. У сучасному світі через величезний потік інформації на часі застосування методів навчання, які дозволяють ефективно передавати великий обсяг знань і забезпечують високий рівень засвоєння матеріалу, який вивчається [1, 5]. Для реформування вищої стоматологічної освіти необхідно впроваджувати новітні методичні інновації, пов'язані з використанням інтерактивних методів навчання. Навчальна діяльність повинна бути інноваційною і ґрунтуватися на оригінальних методиках розвитку різноманітних форм мислення, творчих здібностях, високих соціально-адаптаційних можливостях особистості [2, 6]. Із метою впровадження інтерактивних форм навчання використовують найсучасніші з них – тренінги, ділові та рольові ігри, навчальні групові дискусії тощо [6]. Серед провідних методів інтерактивного навчання – метод аналізу конкретних ситуацій (case-study; від англійського «case» – випадок, ситуація), який полягає в активному проблемно-ситуаційному аналізі, заснованому на навчанні через вирішення конкретних завдань – ситуацій (тобто, вирішення кейсів). Він передбачає кардинальну зміну функцій викладача і студента, методів і форм організації навчання [4].

Завдяки методу «case-study» для вирішення практичних завдань застосовуються теоретичні знання, що сприяє розвитку самостійного мислення, вміння вислуховувати і враховувати альтернативну точку зору, аргументовано висловити свою думку [6]. Цей метод дає змогу студентам проявити і вдосконалити аналітичні навички, навчитися працювати в команді, знаходити найраціональніше вирішення поставленої проблеми [7, 11].

При засвоєнні нового матеріалу, коли самостійний пошук недоступний для студентів, а навчання, яке передбачає формування практичних умінь і навичок, потребує тривалого часу, метод «case-study» дає невисокий результат [8]. У зв'язку з цим, його доцільно застосовувати наприкінці вивчення певної дисципліни зі студентами-старшокурсниками, лікарями-інтернами, які, маючи достатній «багаж»

знань, можуть розвивати професійно-творче мислення.

Основна частина. При вивченні одного з найважливіших розділів терапевтичної стоматології – «Захворювання тканин пародонта» – ці навички набувають особливого значення, що пов'язано із частим виникненням хвороб пародонта у молодому віці і ранньою втратою зубів через це [3, 9]. Незважаючи на те, що на кафедрі терапевтичної стоматології ІФНМУ надається консультативно-лікувальна допомога таким хворим у повному обсязі, забезпечення навчального процесу тематичними хворими не завжди можливе. Крім того, пацієнти часто не бажають співпрацювати зі студентами. Вищенаведене зумовлює доцільність використання методу кейсу для вивчення цього розділу, що дозволяє розвинути і вдосконалити міждисциплінарну горизонтальну об'єктну інтеграцію, розуміння процесів розвитку захворювань пародонта та їх ефективного комплексного лікування, які так необхідні для підготовки і становлення лікаря-стоматолога як спеціаліста.

Отже, метою нашого дослідження було апробування та впровадження в навчальний процес методу «case-study» на кафедрі терапевтичної стоматології ІФНМУ і визначення його ефективності при вивченні розділу «Захворювання тканин пародонта». Зокрема, акцентувалася увага на таких цілях: навчитися використовувати теоретичний матеріал для аналізу практичних проблем та формувати питання, розвинути системне інтегроване клінічне мислення, професійні клінічні навички, уміння різнобічно сприймати та вирішувати клінічну проблему.

Розділ «Захворювання тканин пародонта» вивчається впродовж IV курсу і вимагає від студента глибоких знань із фундаментальних дисциплін: патологічної анатомії, патологічної фізіології, гістології, мікробіології, біохімії, фармакології, а також терапевтичних дисциплін: терапії, гастроентерології, кардіології, ендокринології тощо. Для комплексного сприйняття студентами етіопатогенезу, клінічних проявів хвороби та розуміння проблеми лікування хворих із захворюваннями тканин пародонта така міждисциплінарна горизонтальна інтеграція конче

необхідна. Для пошуку раціональних шляхів вирішення проблеми та засвоєння необхідних практичних умінь студентам пропонується за конкретною темою практичного заняття розібрати клінічну ситуацію, яка дозволяє використати набуті знання із суміжних навчальних дисциплін. В якості матеріалу для кейсів ми використовуємо амбулаторні картки конкретних хворих із типовим варіантом перебігу захворювання та з різними варіантами ускладнень, до яких розробляються завдання або запитання.

Методика проведення практичного заняття

Практичне заняття складається з трьох етапів: підготовчого, основного і заключного. На першому етапі викладач пояснює студентам суть і варіанти впровадження методу «case-study». Не пізніше, як за день до заняття, викладач роздає студентам складені кейси, забезпечує заняття переліком джерел фахової літератури, професійними алгоритмами, запитаннями та клінічними задачами різних рівнів складності, рентгенограмами, даними лабораторних обстежень і мікрофільмами-презентаціями. Студенти самостійно розглядають кейс, підбирають додаткову інформацію і літературу для його вирішення.

На другому етапі заняття розпочинається з контролю знань студентів, з'ясування клінічної ситуації, яку необхідно вирішити. Студенти розподіляються на малі групи та діагностують, оцінюють і вибирають оптимальне вирішення клінічної ситуації. Викладач контролює їх роботу, допомагає, спрямовує їх дії у правильному напрямку, уникаючи прямих консультацій. У кожній малій групі студенти обирають доповідача, який презентує варіант вирішення клінічної ситуації, висловлюючи думку групи, після чого проводиться обговорення у формі відповідей на запитання, вирішення нетипових ситуаційних задач, підготовлених викладачем та студентами. У задачах описано клінічну ситуацію, проте з недостатніми даними, помилками у формулюванні діагнозу та у діагностичній і лікувальній тактиці лікарів-стоматологів. Студентів спонукають знайти помилки, здійснити пошук необхідної інформації для їх виявлення і виправлення. Студенти-експерти оцінюють правильність рішення колег при розв'язуванні цих завдань. На закінченні основного етапу заняття студенти намагаються вирішити основну проблемну ситуацію і сформулювати головні недоліки в діагностиці захворювань пародонта та верифікації діагнозу у хворих, їх лікуванні, обстеженні.

На заключному – третьому етапі – викладач оцінює знання і набуті вміння студентів, рівень доповідей, участь в їх обговоренні, запитання, вирішення проміжних і основних задач. Цей етап завершується підведенням підсумків заняття і оголошенням оцінок за теоретичну підготовку та практичні навички і вміння кожного студента.

Обговорення. Для застосування кейс-методу у навчальному процесі викладач повинен виконати

певні функції, а саме: гносеологічну, проектувальну, конструктивну, організаційну, комунікативну і виховну. Це вимагає підвищення ефективності роботи самого викладача, який практикує ситуативний метод навчання, а також підвищення рівня якості навчального процесу, оскільки педагогічний потенціал кейс-методу навчання є значно більшим за обсягом і сучаснішим, ніж потенціал традиційних методів освіти [10]. Цей метод передбачає, що викладач і студент повинні постійно взаємодіяти, вибираючи відповідні форми поведінки, і не лише під час практичних занять, але і на консультаціях.

Отже, застосування кейс-методу на практичних заняттях при вивченні терапевтичної стоматології дає змогу реалізувати такі сучасні дидактичні прийоми: індивідуальний підхід викладача до кожного студента в академічній групі зокрема; спонукання студента до роботи з інформацією; надання йому максимальної свободи в навчанні, не завантажуючи великим обсягом теоретичного матеріалу, а концентруючи увагу студента лише на основних положеннях теми практичного заняття; сприяння формуванню клінічних практичних навичок, оперативних професійних умінь тощо. Під час такого заняття викладач акцентує увагу на розвиток сильних граней студента як майбутнього лікаря-стоматолога.

Кейс-метод долає класичний стереотип традиційного навчання – «сухість» та «не емоційність» викладання навчального матеріалу і підвищує якість клінічної підготовки лікаря-стоматолога. Вищевикладене дозволяє рекомендувати кейс-метод для використання його на практичних і підсумкових заняттях кафедри терапевтичної стоматології та інших кафедр стоматологічного профілю.

Підсумовуючи, зазначимо, що подальше впровадження інтерактивної методики навчання студентів із застосуванням «case-study» методу при викладанні розділу терапевтичної стоматології «Захворювання тканин пародонта» є перспективним.

Висновки.

1. Використання такого інтерактивного методу навчання, як кейс-метод, спонукатиме студентів до самостійного вивчення наукової і методичної літератури, сприяє формуванню навичок самоосвіти, дозволяє оволодіти методами аналізу фактів, явищ, проблем, що розглядаються.

2. Метод «case-study» сприяє розвитку спілкування в практичній стоматологічній діяльності, допомагає студентам колегіально вирішити конкретні клінічні проблеми.

3. Кейс-метод дозволяє об'єктивно оцінити знання, практичні навички, професійні вміння студентів, розвиває клінічне мислення кожного окремого студента та його інтелектуальний потенціал.

4. Використання методу підвищує ефективність діяльності викладача кафедри та сприяє його професійному зростанню.

Література

1. Братусь В. Д. Шляхи інтеграції медичних університетів у систему медичної освіти країн Заходу / В. Д. Братусь, Т. Д. Фомін // Мистецтво лікування. – 2004. – №6. – С. 15-21.
2. Гуцин Ю. В. Интерактивные методы обучения в высшей школе / Ю. В. Гуцин // Психологический журнал. – 2012. – №2. – С. 1-18.
3. Данилевський М. Ф. Терапевтична стоматологія / М. Ф. Данилевський, А. В. Борисенко, А. М. Політун // Захворювання пародонту [Т. 3.]. – К. : Медицина, 2008. – 615 с.
4. Колеченко А. К. Энциклопедия педагоги-ческих технологий : пособие для преподавателей / А. К. Колеченко. – СПб. : КАРО, 2004. – 368 с.
5. Медична освіта в Україні / Поляченко Ю. В., Передерій В. Г., Волосовець О. П. [та ін.]. – К. : Книга плюс, 2005. – 384 с.
6. Мухина С. А. Современные инновационные технологии обучения / С. А. Мухина, А. А. Соловьева. – М. : ГЭО-ТАР-Медиа, 2008. – 360 с.
7. Наволокова Н. П. Энциклопедия педагогических технологий та інновацій / автор-укладач Н. П. Наволокова. – Х. : Вид. група «Основа», 2010. – 176 с.
8. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова [та ін.]. – К. : Знання, 2007. – 495 с.
9. Підвищення ефективності викладання розділу «Лікування генералізованого пародонтиту» з використанням сучасних педагогічних технологій / А. В. Борисенко, К. Є. Печковський, Н. А. Зелтська [та ін.] // Современная стоматология. – 2013. – №2. – С. 149-152.
10. Хоружая Р. Е. Проблемы реструктуризации высшей медицинской школы и возможные пути реализации реформы / Р. Е. Хоружая, А. П. Педорез, А. Г. Пиляев // Вестник неотложной и восстановительной медицины. – 2006. – Т. 7, №4. – С. 727-731.
11. Шарко В. Д. Интерактивні методи навчання: досвід впровадження / Під ред. В. Д. Шарко. – Херсон : ОлднПлюс, 2000. – 210 с.

УДК 378.147+616.314

ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ КЕЙС-МЕТОДУ НАВЧАННЯ НА КАФЕДРІ ТЕРАПЕВТИЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ ІФНМУ ПРИ ВИВЧЕННІ РОЗДІЛУ «ЗАХВОРЮВАННЯ ТКАНИН ПАРОДОНТА»

Мельник Н. С.

Резюме. У статті наведено опис сучасної інтерактивної методики навчання, а саме, кейс-методу, та досвід викладання розділу «Захворювання тканин пародонта» на кафедрі терапевтичної стоматології ІФНМУ із використанням цього методу. Описано методику проведення заняття за кейс-методом і зроблено висновок, що ця інноваційна технологія дозволяє підвищити якість навчання студентів, оскільки спонукає їх до самостійного вивчення наукової і методичної літератури, сприяє формуванню навиків самоосвіти, дозволяє оволодіти методами аналізу фактів, явищ і проблем, що розглядаються. Метод «case-study» сприяє розвитку спілкування в практичній стоматологічній діяльності, допомагає студентам колегіально вирішувати конкретні клінічні проблеми. Кейс-метод дозволяє об'єктивно оцінити знання, практичні навички, професійні вміння студентів, розвиває клінічне мислення кожного окремого студента та його інтелектуальний потенціал. Використання методу підвищує ефективність діяльності викладача та сприяє його професійному зростанню.

Ключові слова: інтерактивні методики, кейс-метод, терапевтична стоматологія, захворювання тканин пародонта.

УДК 378.147+616.314

ОПЫТ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ КЕЙС-МЕТОДА ОБУЧЕНИЯ НА КАФЕДРЕ ТЕРАПЕВТИЧЕСКОЙ СТОМАТОЛОГИИ ИФНМУ ПРИ ИЗУЧЕНИИ РАЗДЕЛА «ЗАБОЛЕВАНИЯ ТКАНЕЙ ПАРОДОНТА»

Мельник Н. С.

Резюме. В статье приведено описание современной интерактивной методики обучения, а именно, кейс-метода, и опыт преподавания раздела «Заболевания тканей пародонта» на кафедре терапевтической стоматологии ИФНМУ с использованием этого метода. Описана методика проведения занятия по кейс-методом и сделан вывод, что эта инновационная технология позволяет повысить качество обучения студентов, поскольку побуждает их к самостоятельному изучению научной и методической литературы, способствует формированию навыков самообразования, позволяет овладеть методами анализа фактов, явлений и проблем, что рассматриваются. Метод «case-study» способствует развитию общения в практической стоматологической деятельности, помогает студентам коллегиально решать конкретные клинические проблемы. Кейс-метод позволяет объективно оценить знания, практические навыки, профессиональные умения студентов, развивает клиническое мышление каждого отдельного студента и его интеллектуальный потенциал. Использование метода повышает эффективность деятельности преподавателя и способствует его профессиональному росту.

Ключевые слова: интерактивные методики, кейс-метод, терапевтическая стоматология, заболевания тканей пародонта.

UDC 378. 147+616. 314

Experience in Using the «Case-Method» in Education Process at Therapeutic Stomatology Department, IFNMU in Issue «Periodontal Disorders»

Melnyk N. S.

Abstract. In order to reform the higher dental education, it is necessary to introduce methodological innovations, associated with interactive methods of teaching.

The method of analysis of specific situations is among the leading methods of interactive teaching (known as case-study method); it consists in an active problem-situational analysis, based on learning through solving specific problems – situations (i. e., solving cases).

In order to solve practical problems, theoretical knowledge is used by the «case-study» method, contributing to independent thinking, ability to listen to an alternative opinion, take it into account and ground one's own view. This method lets students reveal and improve analytical skills, learn to work in team, find the most rational solution of a problem.

In this regard, it is advisable to apply it for senior students and medical interns at the end of course of a particular subject; such students, having sufficient «baggage» of knowledge, can acquire professional-creative thinking.

To implement the case-study method in training process, a teacher has to perform certain functions, namely: gnoseological, designing, constructive, organizational, communicative and educative ones. This requires improving efficiency of work of the teacher himself, who applies the situational method of teaching, as well as improving quality of the educational process, as the pedagogical potential of case-study method is much larger and more modern, than the potential of traditional methods of education. This method assumes, that a teacher shall constantly interact with a student by choosing appropriate forms of behavior, and not only during practical classes, but also at consultations.

In Therapeutic Dentistry, application of case-study method at practical classes allows to implement the following modern didactic practices: teacher's individual approach to each student, in particular in the academic group; encouraging a student to process information; providing him with maximum freedom in learning, without burdening with a large amount of theoretical material, but by focusing his attention on the major themes of practical session; forming clinical practical skills, operative professional skills etc. At this lesson a teacher draws attention to development of student's strengths as those of a future dentist.

The aim of our research was testing and implementing the case-study method in the educational process at the Department of Therapeutic Stomatology of the Ivano-Frankivsk National Medical University, determining its effectiveness in studying «parodontal diseases». In particular, attention was paid to the following purposes: one had to learn, how to use theoretical background for analyzing practical problems, asking questions, acquiring systemic integrated clinical thinking, professional clinical skills, ability to perceive and solve a clinical problem from many aspects.

Thus, this innovative technology allows to improve the quality of students' education, as it encourages them to independently study scientific and methodical literature, helps to form self-education skills, lets master the methods of analyzing the facts, events and issues under consideration. The case-study method promotes development of communication in the applied dental activity, helps students collectively solve specific clinical problems. The case-study method makes it possible to objectively assess knowledge, practical and professional skills of students, moreover, it builds clinical thinking of each student and his intellectual potential. No doubt, this method increases teacher's efficiency and contributes to his professional growth.

Key words: interactive methods, case-method, therapeutic stomatology, periodontal disorders.

Стаття надійшла 11. 07. 2014 р.